

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍԶՈՒԹՅԱՆ՝ ՌԻՍԿԻ
ՎՐԱ ՀԻՄՆՎԱԾ ՍՏՈՒԳՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԻՍԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՈՇՈՂ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ**

I. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Սույնով կանոնակարգվում են Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության աշխատակազմի կրթության պետական տեսչության (այսուհետ՝ տեսչություն)՝ ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների համակարգի կիրառման հետ կապված ընդհանուր հարաբերությունները:

2. Ռիսկայնության գնահատման մեթոդաբանությունը և ռիսկայնության չափանիշները հնարավորություն կտան տեսչությանը վերլուծել և գնահատել վերահսկման ենթակա հանրակրթական և նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթական ծրագրեր իրականացնող կազմակերպությունները (այսուհետ՝ ուսումնական հաստատություն)՝ ըստ դրանց կրթական գործունեության իրականացման ռիսկի գործոնների, ձևավորել տվյալների բազա՝ ուսումնական հաստատություններն ըստ ռիսկայնության դասակարգելու նպատակով:

II. ՌԻՍԿԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

3. Կրթական գործունեության տեսանկյունից ուսումնական հաստատության ռիսկը՝ Հայաստանի Հանրապետության կրթության բնագավառը կարգավորող օրենսդրության պահանջների չկատարման կամ ոչ պատշաճ կատարման հավանականությունն է՝ հաշվի առնելով դրա բացասական հետևանքները:

4. Սույն մեթոդաբանության համաձայն գնահատվում են այն ռիսկերը, որոնց պատճառով չի ապահովվի կրթության բնագավառի օրենսդրությամբ սահմանված՝ սովորողների կամ երեխաների (այսուհետ՝ սովորող) կրթական իրավունքի պետական երաշխիքների, կրթության որակի բարձրացման, կրթական ծրագրերի յուրացման, պետական կրթական չափորոշիչների պահանջների կատարումը:

5. Ուսումնական հաստատության ռիսկը հավասար է ոլորտային (նախադպրոցական, հանրակրթական և նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթական ծրագրեր) և անհատական ռիսկերի հանրագումարին, որն ունի առավելագույնը 300 միավոր ընդհանուր կշիռ:

III. ՌԻՍԿԻ ՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄՈՂԵԼԸ

6. Ուսումնական հաստատության ոլորտային ռիսկի (այսուհետ՝ ոլորտային ռիսկ) գնահատման մոդելը կիրառվելու է հիմք ընդունելով տեսչության կողմից սույն մեթոդաբանությամբ իրականացվող ստուգումների արդյունքում ստացված երեք տարվա վիճակագրական տվյալները: Մինչև տվյալ ոլորտում տեսչության կողմից սույն

մեթոդաբանությամբ ստուգում իրականացնելը՝ տվյալ ոլորտի ոլորտային ռիսկը չի գնահատվում:

7. Ոլորտային ռիսկը դասակարգվում է **ցածր, միջին և բարձր** ռիսկային մակարդակների՝ հաշվի առնելով վերջին երեք տարվա ընթացքում տեսչության կողմից կատարված ստուգումների արդյունքները:

8. Ոլորտի ռիսկայնության մակարդակից կախված՝ տվյալ ոլորտում գործունեություն իրականացնող ուսումնական հաստատությունը ստանում է տվյալ ոլորտի ոլորտային ռիսկի միավորը:

9. Եթե ուսումնական հաստատությունը գործունեություն է իրականացնում մեկից ավելի ոլորտներում, ապա ուսումնական հաստատությունն ստանում է այն ոլորտի ռիսկայնության միավորը, որը ամենաբարձրն է գնահատման սանդղակում:

10. Ոլորտային ռիսկը ընդհանուր ռիսկի մեջ կարող է գնահատվել առավելագույնը 100 միավոր:

11. Ոլորտների ռիսկայնության գնահատման ձևը ներկայացվում է ընդհանրական մոդելով:

12. 2012-2014 թվականների ընթացքում իրականացված ստուգումների արդյունքում <<Նախադպրոցական կրթության>> ոլորտում հայտնաբերվել են B քանակի խախտումներ՝ b քանակի ստուգումների արդյունքում, <<Միջնակարգ կրթության>> ոլորտում՝ A քանակի խախտումներ՝ a քանակի ստուգումների արդյունքում, <<Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթության>> ոլորտում՝ C քանակի խախտումներ՝ c քանակի ստուգումների արդյունքում:

Ոլորտը	Ստուգումների քանակը (հատ)՝ 2012-2014թ.թ.	Խախտումների քանակը (հատ)՝ 2012-2014թ.թ.	Մեկ ստուգման արդյունքում հայտնաբերված խախտումների քանակը
Նախադպրոցական կրթություն	b	B	B/b
Միջնակարգ կրթություն	a	A	A/a
Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն	c	C	C/c

<<Նախադպրոցական կրթության>> ոլորտի մասնաբաժինը = $\frac{\frac{B}{b}}{\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}}$,

<<Միջնակարգ կրթության>> ոլորտի մասնաբաժինը = $\frac{\frac{A}{a}}{\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}}$,

<<Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթության>> ոլորտի

$$\text{մասնաբաժինը} = \frac{\frac{C}{c}}{\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}} :$$

13. Ընտրվում է ամենաբարձր մասնաբաժին ունեցող ոլորտը (օրինակ՝ «Միջնակարգ կրթություն»), որը ստանում է 100 միավոր, իսկ մնացած ոլորտները միավոր են ստանում համապատասխան համամասնությամբ՝

Միջնակարգ կրթություն	100
Նախադպրոցական կրթություն	$\frac{\frac{B}{b}}{\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}} * 100$ $\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}$
Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն	$\frac{\frac{C}{c}}{\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}} * 100$ $\frac{A}{a} + \frac{B}{b} + \frac{C}{c}$

IV. ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

14. Ուսումնական հաստատության անհատական ռիսկը (այսուհետ՝ անհատական ռիսկ) հաշվարկելիս հիմք են ընդունվում Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջների՝ ուսումնական հաստատության կողմից կատարված խախտումները, դրանց պարբերականությունը և խախտումների հետևանքների վերացմանն ուղղված գործողությունները:

15. Անհատական ռիսկը բնութագրում է ուսումնական հաստատության կրթական գործունեության անարդյունավետությունը և ուսումնական հաստատության ռիսկի մեջ գնահատվում է առավելագույնը՝ 200 միավոր:

16. Անհատական ռիսկը պարունակում է 2 բաղադրիչ:

17. **Առաջին բաղադրիչը** ուսումնական հաստատությունում կրթական գործունեությունը բնութագրող ռիսկային հիմնական չափանիշներով հաշվարկված ռիսկայնության գնահատականն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ուսումնական հաստատության կողմից պետական համապատասխան մարմիններին ներկայացվող հաշվետվություններում պարունակվող տվյալների հիման վրա:

18. Առաջին բաղադրիչի առավելագույն կշիռը անհատական ռիսկի մեջ կազմում է 50 միավոր:

19. Առաջին բաղադրիչը հաշվարկվում է սույն մեթոդաբանության 5-րդ և 6-րդ բաժիններում նկարագրված համակարգով. հաշվարկման համար կիրառվում են ռիսկայնության հետևյալ չափանիշները՝ սովորողների թիվ, սովորողների շարժ, մանկավարժական աշխատողների շարժ, քաղաքացիների դիմումների, բողոքների թիվ (այսուհետ՝ դիմում), տեսչության տարեկան աշխատանքային ծրագրերի հիման վրա իրականացված ստուգումների և ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերված խախտումներ:

20. **Երկրորդ բաղադրիչը** հաշվարկվում է սույն մեթոդաբանության 7-րդ բաժնում նկարագրված կարգով՝ տեսչության կատարած ստուգումների ընթացքում լրացված ստուգաթերթերի հիման վրա իրականացված վերահսկողության միջոցով՝ ուսումնական հաստատության կրթական գործունեության գնահատման արդյունքներով:

21. Երկրորդ բաղադրիչի առավելագույն կշիռը անհատական ռիսկի մեջ կազմում է 150 միավոր:

**V. ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՂ ՌԻՍԿԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐՈՎ ՀԱՇՎԱՐԿՎՈՂ
ՌԻՍԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ (ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ) ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ**

22. Ուսումնասիրվող ոլորտներից յուրաքանչյուրում ուսումնական հաստատության կրթական գործունեությունը բնութագրող ռիսկային հիմնական չափանիշներով հաշվարկվող ռիսկայնությունը (առաջին բաղադրիչը) գնահատվում է հետևյալ տվյալներով՝

- 1) ուսումնական հաստատության սովորողների թիվ.
- 2) ուսումնական հաստատության սովորողների շարժ.
- 3) ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների շարժ:

23. Սովորողների թիվը հանդիսանում է առաջին բաղադրիչի գնահատման ռիսկային չափանիշ:

24. Սովորողների թիվը հաշվարկվում է տվյալ ուսումնական տարվա սեպտեմբերի 1-ի տվյալներով:

25. Եթե ուսումնական հաստատությունը ունի մինչև 40 սովորող, ապա ըստ այս չափանիշի՝ ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում է 1 միավոր, 40-ից 100 սովորողի դեպքում՝ 3 միավոր, 100-ից 300 սովորողի դեպքում՝ 5 միավոր, 300-ից 600 սովորողի դեպքում՝ 7 միավոր, 600-ից ավել սովորողի դեպքում՝ առավելագույնը՝ 9 միավոր.

Սովորողների թիվ	Մինչև 40	[40,100)	[100,300)	[300,600)	[600,∞)
Միավոր	1	3	5	7	9

26. Սովորողների շարժը հանդիսանում է առաջին բաղադրիչի գնահատման ռիսկային չափանիշ:

27. Սովորողների շարժի չափանիշով որոշվում է, թե քանի սովորող է ընդունվել և ազատվել ուսումնական հաստատությունից նախորդ երեք ուսումնական տարիների ընթացքում (բացառությամբ առաջին դասարան, հիմնական դպրոցից ավագ դպրոց ընդունվածների և շրջանավարտների):

28. Սովորողների (աշխատողների) շարժի մակարդակը նախորդ երեք ուսումնական տարիների շարժի մակարդակների թվաբանական միջինն է: Յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա համար համար աշխատողների կամ սովորողների շարժի մակարդակը հաշվարկվում է

տվյալ ուսումնական տարվա սեպտեմբերի 1-ից մինչև օգոստոսի 31-ն ընկած ժամանակահատվածի համար՝ հետևյալ բանաձևով.

$$\text{Շարժ} = \frac{\text{ընդունված սովորողների/աշխատողների թիվը} + \text{ազատված սովորողների/աշխատողների թիվը}}{\text{սովորողների/աշխատողների ընդհանուր թիվը}} \times 100\%$$

29. Եթե սովորողների շարժի մակարդակը [0,10%) միջակայքում է, ապա այս չափանիշի գծով ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում է 0 միավոր, [10%, 50%) միջակայքի դեպքում՝ 10 միավոր, [50%,100%) դեպքում՝ առավելագույնը՝ 14 միավոր:

Եթե աշխատողների շարժի մակարդակը [0,5%) միջակայքում է, ապա այս չափանիշի գծով ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում է 0 միավոր, [5%, 30%) միջակայքի դեպքում՝ 10 միավոր, [30%,100%) դեպքում՝ առավելագույնը՝ 14 միավոր.

Շարժի մակարդակ (սովորող)	[0%,10%)	[10%,50%)	[50%,100%)
Միավոր	0	10	14

Շարժի մակարդակ (աշխատող)	[0%,5%)	[5%,30%)	[30%,100%)
Միավոր	0	10	14

VI. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՐԱԾ ՓԱՍՏԵՐԻ ԵՎ ՏԵՍՉՈՒԹՅԱՆ ՍՏՈՒԳՈՒՄՆԵՐԻ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ ՀԱՇՎԱՐԿՎՈՂ ՈՒՍԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

30. Սույն բաժնում նկարագրված են առաջին բաղադրիչի հաշվարկման ռիսկային հետևյալ չափանիշները՝ դիմումները, տեսչության տարեկան աշխատանքային ծրագրերի հիման վրա իրականացված ստուգումների, ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերված խախտումները:

31. Դիմումների թիվը հանդիսանում է առաջին բաղադրիչի գնահատման ռիսկային չափանիշ:

32. Նախորդ երեք օրացուցային տարվա կտրվածքով ստացված դիմումների թիվը բաժանելով սովորողների թվի վրա ստանում ենք տվյալ ոլորտին համապատասխան հաստատուն թիվ՝ a: Տվյալ ուսումնական հաստատությանը վերաբերող դիմումների թիվը բաժանելով սովորողների թվի վրա՝ կստանանք մեկ այլ հաստատուն թիվ՝ b: Եթե $b < a$, ապա ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում է 0 միավոր, հակառակ դեպքում՝ 5 միավոր:

33. Ուսումնական հաստատությունների սովորողների փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքում հայտնաբերված Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջների խախտումների (թերությունների) թիվը բաժանելով սովորողների թվի վրա՝ կստանանք a հաստատունը, այնուհետև տվյալ ուսումնական հաստատությունում հայտնաբերված խախտումների (թերությունների) թիվը բաժանելով նույն հաստատության

սովորողների թվի վրա՝ կստանանք b հաստատունը: Եթե $b < a$, ապա ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում է 0 միավոր, հակառակ դեպքում՝ 8:

34. Տեսչության կողմից ուսումնական հաստատությունում սույն մեթոդաբանությամբ ստուգում իրականացնելուց հետո 23-րդ և 26-րդ կետերում նշված ռիսկային չափանիշները հաշվարկվում են ստուգման արդյունքում լրացված ստուգաթերթի տվյալների հիման վրա:

35. Սույն մեթոդաբանության 30-րդ կետում նախատեսված ռիսկային չափանիշների հաշվարկումից հետո այդ չափանիշները, մինչև տեսչության կողմից տվյալ ուսումնական հաստատությունում իրականացվող հաջորդ ստուգումը, ենթակա են վերանայման և հաշվարկման 32-րդ և 33-րդ կետերի համաձայն:

VII. ԱՏՈՒԳԱԹԵՐԹՈՎ ՀԱՇՎԱՐԿՎՈՂ ՌԻՍԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ (ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՂԱԴՐԻՉ) ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

36. Տեսչության կողմից իրականացվող ստուգումների ստուգաթերթը ուսումնական հաստատությանը ներկայացվող Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով և այլ նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված այն պահանջների սպառիչ ցանկն է, որոնց խախտումը կարող է վնաս հասցնել սովորողի օրինական շահերին և իրավունքներին:

37. Ուսումնական հաստատությունում ստուգումն ավարտելուց հետո լրացված ստուգաթերթի արդյունքներով գնահատվում է երկրորդ բաղադրիչը, որը կազմում է ստուգաթերթի այն հարցերի ռիսկային միավորների հանրագումարը, որոնց պահանջներն ուսումնական հաստատության կողմից խախտվել են, և ստուգաթերթի համապատասխան սյունակում և տողում նշվել է «ոչ» պատասխանը:

Ստուգաթերթի ենթակետեր պարունակող հարցերը գնահատվում են ըստ ենթակետերի, ստացված միավորը կլորացվում է կախված <<ոչ>> պատասխանների տոկոսից:

VIII. ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄՆ ԸՍՏ ՌԻՍԿԻ

38. Մինչև սույն մեթոդաբանության համաձայն ուսումնական հաստատության ոլորտային ռիսկի գնահատումը, դրանց դասակարգումն ըստ ռիսկի կատարվում է միայն ուսումնական հաստատության անհատական ռիսկի գնահատման հիման վրա, որն ունի առավելագույնը 200 միավոր կշիռ:

39. Մինչև սույն մեթոդաբանության համաձայն ուսումնական հաստատության ոլորտային ռիսկի գնահատումը, գնահատվող այն ուսումնական հաստատություններում, որտեղ սույն մեթոդաբանությամբ նախատեսվող ռիսկային համակարգը ներդնելուց հետո տեսչության կողմից չի իրականացվել ստուգում և չի լրացվել ստուգաթերթ, ապա ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում և դասակարգվում է միայն անհատական ռիսկի առաջին բաղադրիչի հիման վրա, որն ունի առավելագույնը 50 միավոր կշիռ:

40. Սույն մեթոդաբանության համաձայն ուսումնական հաստատության ոլորտային ռիսկի գնահատումից հետո գնահատվող այն ուսումնական հաստատությունում, որտեղ սույն մեթոդաբանությամբ նախատեսվող ռիսկային համակարգը ներդնելուց հետո տեսչության կողմից իրականացվել է ստուգում և լրացվել է ստուգաթերթ, ապա ուսումնական հաստատության ռիսկը գնահատվում և դասակարգվում է ամբողջությամբ, որն ունի առավելագույնը 300 միավոր կշիռ (ոլորտային ռիսկ՝ առավելագույնը 100 միավոր,

անհատական ռիսկ՝ առավելագույնը 200 միավոր, այդ թվում՝ առաջին բաղադրիչը՝ առավելագույնը 50 միավոր, և երկրորդ բաղադրիչը՝ առավելագույնը 150 միավոր):

41. Ուսումնական հաստատությունների դասակարգումը, ըստ ուսումնական հաստատության գնահատված ռիսկի, իրականացվում է հետևյալ եղանակով. հնարավոր առավելագույն ռիսկային միավորի՝ մինչև 30% ստացած ուսումնական հաստատությունը դասակարգվում է **ցածր** ռիսկայնության խմբում, 30-ից մինչև 70% ստացած ուսումնական հաստատությունը՝ **միջին** ռիսկայնության խմբում, իսկ 70-ից մինչև 100% ստացած ուսումնական հաստատությունը՝ **բարձր** ռիսկայնության խմբում, բայց ոչ ավելի, քան ուսումնական հաստատությունների ընդհանուր թվի 25%-ը.

Ցածր	Միջին	Բարձր
[0, 30%)	[30%, 70%)	[70%, 100%)

IX. ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԲԱԶԱ

42. Տեսչությունը ձևավորում է ուսումնական հաստատությունների տվյալների բազա, որի կիրառման նպատակն է՝

- 1) աջակցել կրթության պետական տեսուչներին որոշումներ կայացնելու գործընթացում, և ապահովել այդ որոշումների հիմնավորվածությունը,
- 2) ստանալ ուսումնական հաստատությունների դասակարգումն՝ ըստ ուսումնական հաստատությունների ռիսկի,
- 3) ստանալ ուսումնական հաստատությունների ռիսկերի առաջացման պատճառները:

43. Տվյալների բազան ձևավորվում է ըստ ոլորտների:

44. Ուսումնական հաստատությունների գրանցամատյանում /ռեգիստր/ տվյալները բաժանվում են երեք մասի: Առաջին մասն իր մեջ ներառում է կազմակերպության ընդհանուր տվյալները, երկրորդ մասը ներառում է այն տվյալները, որոնք անմիջական կապ ունեն անհատական ռիսկի առաջին բաղադրիչի հաշվարկման հետ, իսկ երրորդ մասը ներառում է ստուգումների արդյունքում ստացված տվյալները:

45. Գրանցամատյան ստեղծելուց հետո տվյալների բազան պարբերաբար թարմացվում, լրացվում և ծառայում է տեսչության կողմից ռիսկի վրա հիմնված ստուգման համակարգի նպատակներին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Վ. ԳԱՐԻԵԼՅԱՆ